

Landskap: Småland. Upptecknat av: Gustaf Carlsson.

Härad: Södra Tjust. Adress: Stormandebo, Ankarsrum.

Socken: Hallingeberg. Berättat av: Hemmansäg. Oskar Jansson.

Uppteckningsår: 1939. Född år 1892 i Hallingebergs socken.

Uppteckningen rör

1) Den stulna tjurhuden.

Sid. 1.

2) Kalkbruk från kyrkan.

" 4.

3) Botemedel då hästar flöjde.

" 5.

4) Ett botemedel för lyte.

" 6.

5) Då djuren voro skämda.

" 8.

ACC. NR. 5848

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland. *Upptecknat av:* Gustaf Carlsson,
Härad: Södra Tjust. *Adress:* Stormandabo, Ankarsrun.
Socken: Hallingeberg. *Berättat av:* Oskar Jansson.
Uppteckningsår: 1939. *Född år:* 1892 i Hallingebergs socken.

Nr 1.

Uppteckningen rör Den stulna tjurhuden.

En berättelse från Skutterstad by i Blackstad socken om en stulen tjurhud och dess återställande lyder:

För länge sedan bodde i nämnda by en bonde, som hade en tjurhud uppspikad på en vägg för torkning. En morgon fann bonden, att huden var borta - stulen. Under dagens lopp träffade den bestulne bonden en granne för vilken han omtalade vad som timat. Grannen hörde på samt strök sig betänksamt om hakan. Tjurhuden skulle han nog kunna återskaffa om den bestulne det så ville, men då måste den senare vara behjälplig därmed, vilket den bestulne naturligtvis ville.

Alltså blev det bestämt, att bonden, för vilken tjurhuden var stulen, skulle följa med grannen till sockenkyrkogården närmaste torsdagsnatt. Ett kvarter brännvin skulle han också ha med sig.

Fram emot midnatt åkte de två karlarna i väg. Då klockan

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. 5848

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland. Upptecknat av: Gustaf Carlsson.
Härad: Södra Tjust. Adress: Stormandebo, Ankarsrum.
Socken: Hallingeberg. Berättat av Oskar Jansson.
Uppteckningsår: 1939. Född år 1892 i Hallingebergs socken.

2.

Uppteckningen rör Forts. om den stulna tjurhuden.

närmade sig tolvslaget voro de framme. Grannen, som skulle återställa tjurhuden, ämnade nu besöka en självspillings (självmördares) grav. Vid detta besök fick han inte gå genom kyrkogårdsportarna utan han skulle klättra över kyrkogårdsmurens norra länga, alltså samma väg som liket en gång burits, ty som bekant fick ju en självspillings lik icke bäras den sedvanliga vägen genom grindarna. Ej heller vigde prästen en självspilling till ro liksom den vilken dog sotdöden.

Alltnog stannade skjutsen vid norra kyrkogårdsmuren. Innan bonden, som skulle återställa tjurhuden, begav sig iväg, sade han till grannen: "Vänd nu hästen och håll dig tillreds att köra när jag kommer igen, ty det lär nog bli bråttom då". Skjutskarlen lydde. Efter en stund kom också grannen springande, men nu hörde bonden, som satt i åkdonet, den hemskaste olåt han någonsin kunnat föreställa sig. Det

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. 5848

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland. *Upptecknat av:* Gustaf Carlsson.
Härad: Södra Tjust. *Adress:* Stormandebo, Ankarsrum.
Socken: Hallingebergs. *Berättat av:* Oskar Jansson.
Uppteckningsår: 1939. *Född år:* 1892 i Hallingebergs socken.

3.

Uppteckningen rör Forts. om den stulna tjurhuden.

väste och fräste, visslade och kved och skrek. Hela luften föreföll att vara full av oljud. Då kyrkogårdsbesökaren hunnit över kyrkogårdsmuren slängde han förbrännvinsflaskans innehåll bakefter sig. Så hoppade han raskt upp i åket och det bar av i vildaste trav.

Morgonen efter var emellertid den försvunna tjurhuden tillbaka på sin plats. Vad bonden haft för sig på självspillingens grav fick grannen aldrig veta, men genom sitt förehavande där skulle han ha tvingat tjuven att tillrättaföra tjuvgodset. Efteråt skulle den bestulne ha yttrat, att han fann oljudet vid kyrkogårdsmuren så kusligt, så om han än bleve bestulen på ännu en tjurhud så avstode han hellre från huden än han ytterligare en gång gjorde om samma färd.

(Berättelsen har återgivits av en gammal kvinna, som nu är död sedan c:a 20 år tillbaka. Bonden, vilken blev bestulen på tjurhuden, skulle ha varit den gamla kvinnans far.)

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. 5848

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland. Upptecknat av: Gustaf Carlsson.

Härad: Södra Tjust. Adress: Stormandehö, Ankarsrum.

Socken: Hallingeberg. Berättat av Oskar Jansson.

Uppteckningsår: 1939. Född år 1892 i Hallingebergs socken.

Sid. 4.

Uppteckningen rör Berättelsen om kalkbruk från kyrkan.

En bonde skulle en gång ha berättat, att då han under en kyrkfärd kom i sällskap med bönder från en annan by, blev det kappkörning utav. Den förstnämnde bonden klarade sig emellertid gott i tävlingen, men detta hade retat de andra bönderna. På hemvägen blev så den tidigast nämnda bondens häst sjuk. Bönderna från D-stad skulle förstås ha "skämt" hästen, "men jag var inte sämre karl än jag kunde ta det tillrätta", tillade mannen en smula skrytsamt. "En kan lite en an med!"

När bonden nu var kommen i prattagen talade han också om att han sett, att bönderna från S-torp de gingo där uppe vid kyrkan och knackade loss kalkbruk från kyrkväggen, vilket de sedan togo med hem för att giva djuren. Bönderna i S-torp hade ord om sig, att de alltid hade så vackra kor. Att de kunde hålla sina djur så fina berodde på, att de gävo djuren bl.a. murbruk från kyrkan, troddes det.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. 5848

Landskap: Småland. Upptecknat av: Gustaf Carlsson.
Härad: Södra Tjust. Adress: Stormandebo, Ankarsrum.
Socken: Hallingeberg. Berättat av: Oskar Jansson.
Uppteckningsår: 1939. Född år 1892 i Hallingebergs socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sid. 5.

Uppteckningen rör Botemedel, då hästar flöjde.

En gammal man har berättat följande historia för ovannämnda person, vilken återgivit densamma för upptecknaren:

När den gamle mannen var barn inköptes till hans barndoms- hem en häst, vilken flöjde. Hästen ställde till olägenheter och förtret för ägaren genom att flöja in på grannarnas ägor. För att avhjälpa detta fel hos hästen, råddes ägaren av en vän att lägga in hästgrimman i bakugnen. Där skulle grimman ligga i fyra dygn utan att man fick öppna ugnsluckan eller titta in i ugnen. Detta hade till följd, säger gubben, att modern blev utan bröd, varför hon skickade gossen till grannar att låna några kakor, därför att far hade grimman i ugnen.

ACC. NR. 5848

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland. Upptecknat av: Gustaf Carlsson,
Härad: Södra Tjust. Adress: Stormandebo, Ankarsrum.
Socken: Hallingeberg. Berättat av Oskar Jansson.
Uppteckningsår: 1939. Född år 1892. i Hallingebergs socken.

Sid. 6.

Uppteckningen rör Ett botemedel för lyte.

För upptecknaren har berättats av ovannämnda person om ett samtal denne en gång haft med en s.k. "klok gubbe".

Berättaren jämte den kloka gubben voro ute för att köpa en häst. Under besöket hos hästhandlaren uppmärksammade berättaren att handlaren hade en son i 16-18 årsåldern, som verkade efterbliven och i övrigt uppförde^{sig} litet barnsligt. Den äldre s.k. kloka gubben hade vid många tillfällen varit i hästhandlarens hem och kände även till förhållandet med gossen.

Under hemfärden kom berättaren och gubben i samspråk om pojken. Gubben omtalade, att handlarens fru under havandeskapet blivit skrämmd. Maken och hon skulle företaga en åktur och innan hästen blivit fastgjord i skacklarna barkade denne i väg, endast förspänd på ena sidan. Hustrun hade därvid blivit hårt skrämmd. Denna händelse skulle

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. 5848

Landskap: Småland. Upptecknat av: Gustaf Carlsson.
Härad: Södra Tjust. Adress: Stormandebo, Ankarsrum.
Socken: Hallingeberg. Berättat av Oskar Jansson.
Uppteckningsår: 1939. Född år 1892 i Hallingebergs socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sid.7.

Uppteckningen rör Forts. om Ett botemedel för lyte.
vara orsaken till pojken efterblivenhet eller lyte, troddes det.
"Men jag skulle nog kunna bota pojken", sade gubben, "men föräldrarna tror inte på dylikt, och därför får det vara".
Efter ytterligare samtal mellan de två bl.a. om att det var ju synd om pojken att han inte blev botad, vågade berättaren framkasta en fråga hur botandet skulle kunna tillgå?
Kloka gubben omtalade då, att han bl.a. skulle taga blod av modern och låta denna rinna genom hennes vigselring samt sedan giva in detta å gossen. Troligen skulle väl gubben även läsa någon besvärjelse, men därom redogjorde han inte.

ACC. NR. 5848

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland. Upptecknat av: Gustaf Carlsson,
Härad: Södra Tjust. Adress: Stormandebo, Ankarsrum. Sid. 8.
Socken: Hallingeberg. Berättat av Oskar Janssonö.
Uppteckningsår: 1939. Född år 1892 i Hallingebergs socken.

Uppteckningen rör Då djuren voro "skämda".

En gång blev den "kloka gubben" ombedd att komma till en gård, där bonden hade svår otur med djuren, för att om möjligt hjälpa lantmannen, så han slapp undan svårigheterna.

Kloka gubben kom till gården mitt på dagen en sommardag då djuren gingo ute på bete, men gubben befallde, att alla djuren skulle sättas in i ladugården. Sedan djuren voro inbundna gick gubben in i ladugården ensam en stund. Antagligen läste han där någon besvärjelse.

När detta var avklarat, tyckte han, att nu kunde husfolket begiva sig in i boningshuset varvid han även själv gick med. "Men det dröjer inte så länge förrän det kommer främmande", anförtrodde gubben. "Den som kommer, är det som satt på djuren krämporna", sade han vidare. Underförstått menade gubben även att det var hans besvärjelser

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. 5848

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland. *Upptecknat av:* Gustaf Carlsson.
Härad: Södra Tjust. *Adress:* Stormandebo, Ankarsrum.
Socken: Hallingeberg. *Berättat av:* Oskar Jansson.
Uppteckningsår: 1939. *Född år* 1892. *i* Hallingebergs socken.

Sid. 9.

Uppteckningen rör Forts. om Då djuren voro skända.

som skulle driva den skyldige till gården, och denne därmed skulle avslöja sig själv. "Antagligen ber den som kommer att få eller att få låna något, men ni får inte giva henne det ringaste, inte ens litet vatten", sade gubben.

I enlighet med gubbens utsago drog det heller inte om så länge förrän en kvinna från grannskapet kom sättande till gården. Gubben och husfolket voro inne i ett rum innanför köket och spisade. Endast pigan var i köket, dit besökare i vardagslag enligt traktens sed gick in. Grannkvinnan gick också in i köket där, hon träffade pigan. Strax den främmande var inkommen bad hon att få litet vatten ty hon var så törstig.

"Vi har inget vatten inne", svarade pigan, som även var instruerad av kloka gubben.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. 5848

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland. Upptecknat av: Gustaf Carlsson.

Härad: Södra Tjust. Adress: Stormandebo, Ankarstrum.

Socken: Hallingeberg. Berättat av Oskar Jansson.

Uppteckningsår: 1939. Född år 1892 i Hallingebergs socken.

Sid. 10.

Uppteckningen rör Forts. om Då djuren voro skämda.

"Ja, men gå efter litet då, tyckte kvinnan. "Ni ska väl i alla fall ha in vatten".

"Ne-nej", sa pigan, "vill ni ha vatten får ni gå efter det själv. Vi ger inget bort".

Gumman fortfor emellertid att kälta, men då hon hållit på en stund ansåg kloka gubben, att hon genom sitt uppträdande var den skyldige, varför hon av husbonden med en saftig hotelse kördes i väg.